

Ներքոյ լուանալուց յետոյ ամանները՝ պէտք է կանոնաւորապէս մաքրել, որովհետեւ այդ նիւթերը անհաճոյ համ են ունենում: Աւելի յարմար է ժամանակ առ ժամանակ, մինչև իսկ ամէն օր, ամանները ենթարկել չափազանց շատ տաքացրած գոլորշու (105—110°) ազդեցութեան, որը շոգեմեքենայ կամ շոգեկաթոսայ եղած տեղերում հեշտութեամբ կարելի է կատարել: Շոգին խողանակից և ջրից անհամեմատ աւելի լաւ կարող է մտնել ամանների ծակ ու ծուկերը և ոչնչացնել այնտեղ եղած անմաքրութիւնները, սոււկերը:

Ամանները մաքրելուց յետոյ (մանաւանդ փայտեայ ամանները) պէտք է լաւ չորացնել. հակառակ դէպքում հեշտութեամբ մըլահոտ են ստանում, որ ոչ միայն կաթին, սերին և նոցանից ստացուած այլ կերակրեղէններին է վնասում, այլ և սոււկերի զարգացմանը նպաստում է:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Կատարելագործուած հեռախօս. — Ամերիկացի Պուպին պրոֆեսորը մի քանի ժամանակ առաջ հետեւեալ նշանաւոր գիւտն արաւ: Մինչև այժմ մարդու ձայնը հեռախօսով միայն որոշեալ հեռաւորութեան վրայ էր հաղորդւում, որովհետեւ պղնձեայ հաղորդիչները, որոնց միջով անցնում է էլեքտրական հոսանքը, կլանում են նրա էներգիայի մի մասը և որքան երկար է լինում հաղորդիչը, այնքան աւելի են կլանում հոսանքի էներգիայից: Քանի որ հեռախօսով խօսելու համար շատ թոյլ հոսանք է գործածւում, ուստի համեմատաբար կարճ տարածութեան վրայ նրա թուլանալը շատ զգալի է դառնում. այս հոսանքները այլ ևս անկարող են հանդիսանում պահանջուած ոյժով ճօճել ընդունող ապարատի ձողիկը. սրա հետեւանքը լինում է այն, որ ձայնը քանի գնում թուլանում է, անորոշ է դառնում: Զրի տակի հեռախօսով միայն 30—40 վերստ հեռաւորութեան վրայ բառերը պարզութեամբ լսւում են. իսկ գետնի վրայի հաղորդիչները մինչև 1000—1200 վերստ հեռաւորութեան վրայ բառերը

որոշ—որոշ կհաղորդեն, եթէ միայն ապագարատները շատ զգալուն են: Սորանից փոքր ինչ պակաս հեռաւորութիւն ունի Եւրոպայի ամենաերկար հեռախօսային հաղորդակցութիւնը՝ Բերլինի և Փարիզի միջև: Պրոֆեսոր Պուպինի կատարելագործման նպատակն է հաղորդիչների ընդդիմադրութիւնը սշտացնել, իսկ եթէ այդ անհնարին չինի, դէթ ամենամեծ չափով թուլացնել: Արդէն մի ընկերութիւն գիւտ անողից իրաւունք է առել Եւրոպական տէրութիւնների մէջ նոր ձևի հեռախօսներ մտցնելու, և մի քանի փորձեր կատարուել են, որոնք ամենափայլուն հետեւանքներ են ունեցել: Չայները այժմեան հեռախօսի հաղորդածից 4—5 անգամ աւելի ուժգնութեամբ են հաղորդում: այս հանգամանքը հնարաւորութիւն է տալիս հեռախօսի ծայրերի միմեանցից ունեցած հեռաւորութիւնը 4 կամ հինգ անգամ մեծացնելու:

Արդ, ի նկատի ունենալով, որ ներկայումս ամենաերկար հեռախօսի գիծը 1200 վերստ երկարութիւնն ունի՝ երբ նոր ձևի հեռախօսի դժեք շինուեն, կարելի կլինի ուրեմն Պետերբուրգը միացնել Մադրիդի, Կ. Պոլսի և Կալկաթայի հետ, իսկ Լոնդոնը Կապշտադի հետ (հարաւային Աֆրիկայի ծայրին): Եւրոպայում հեռախօսի հաղորդակցութիւն կարելի է հաստատել բոլոր քաղաքների մէջ, որքան էլ նրանք իրարից հեռու լինին: Եթէ հնարաւոր կլինի սոյն կատարելագործութիւնը յարմարեցնել նաեւ ջրի տակի հաղորդիչ կաբէլներին, այն ժամանակ Եւրոպայի բնակիչները կկարողանան խօսել ամերիկացիների հետ:

Քրիստափոր Կոլումբոսի նշխարների վերջին քաղումը տեղի ունեցաւ Սեւիլիայում նոյեմբեր ամսին:—Ո՛ւր է թէ հաշակաւոր ծովագնացի ոսկորները, ըստմաթիւ տեղափոխութիւններից յետոյ ի վերջոյ այտեղ հանգստանան:

Քր. Կոլումբոսը մեռել է 1506 թուի մայիսի 20-ին և թաղուել է Վալեադոլիդում: Եօթը տարուց յետոյ նրա մարմինը գերեզմանից հանում են և տեղափոխում Սեւիլիայի մօտ դրանուող Լաս—Կուելասի վանքը: 1536 թուին հանդուցեալի վերջին կամքը կատարելու համար նրա ոսկորները տանում են Ատլանտան ովկիանոսի միւս կողմը և թաղում Սան—Դոմինգոյ մայր տաճարում, որ և այնտեղ երկու և կէս դար շարունակ խաղաղ հանգչում էին: Փրանսիական Մեծ յեղափոխութեան ժամանակ Փրանսիացիք կղզու մի մասը զբաւեցին, Կոլումբոսի ոսկորները հանեցին և երկու մասի ըստանեցին՝ մի մասը դարձեալ նոյն տե-

դուժ թաղեցին: իսկ միւս մասը տարան Կուրա կղզին և Սանտ — Եագոյի մայր տաճարում թաղեցին: Հարիւր տարի յետոյ մեծ Ջենովացու ասկորներն խաղաղութիւնը դարձեալ վրդովուեց: Երբ ամերիկացիք Կուրա կղզին խլեցին սպանացիների ձեռքից, Քրիստափոր Կոլումբոսի աճիւնը դարձեալ մի ճանապարհորդութիւն կատարեց Ատլանդեան օվկիանոսի վրայով Սանտ — Եագոյից դէպի Սելվիլիա և այդտեղ հանդչում է այժմ:

Օդագնացներ. — 1902 թուի դեկտեմբեր 1-ին երկու շվեդացի օդագնացներ՝ Գուպո Ֆրենկէլ և լէյտենանտ Էրնստ Էնեոարիմ «Սվենսկէ» օդապարիկով մի քարեյաջող թռիչք կատարեցին Ստոքհոլմից դէպի Ռուսաստան, 24 ժամ շարունակ երկնքի և երկրի մէջ մնալով: Օդագնացներից առաջինը Անդրէյի հետ կորած օդագնացի հարադատ եղբայրն է, որ մասնակցել է նաև Շպիցբերգէնի էկսպեդիցիային՝ աստիճաններ որոշելու համար, և մի քանի անգամ օդային ճանապարհորդութիւններ է կատարել Շվեդիայից Ռուսաստան: Ահա թէ ինչ է պատմում նա այս վերջին հետաքրքրական ճանապարհորդութեան մասին:

Ստոքհոլմից թռանք դեկտեմբերի 1-ին, կիրակի օրը, ճաշից յետոյ ուղիղ ժամի 5-ին: Օդապարիկի քարձրանալուն ներկայ էին շվեդական թաղաքառանգ Գուստավը, օդագնացների ընկերութեան անդամներ և խուռն ամբոխ: Թռչելուց երկու րոպէ հալիւ էր անցել, որ մենք արդէն ամպերից քարձրացել էինք, այնպէս որ հալիւ կարողացանք թռիչքի ուղղութիւնը որոշել: 360 կիլոգրամ (22½ փ.) աւելորդ ծանրութիւն էինք վերցրել, ուստի յոյս ունէինք Բալթիկ ծովն անցնել և Ռուսաստանում իջնել: Մեղանից մէկը մթնոլորտաբանական գործիքներով գիտողութիւններ էր անում, իսկ միւսը կառավարում էր օդապարիկն ուղղահայեաց դրութեամբ, աւելորդ ծանրութիւնից աւելի կամ պակաս քանակութեամբ դուրս շարտելով:

Շուտով երևաց լուսինը և լուսաւորեց ամպերի ծովը: Մեր օդապարիկը համարեա թէ չէր ցածանում, ուստի և դադարեցրինք աւելորդ ծանրութիւններ դուրս նետել, այնպէս որ հերթով հնարաւոր եղաւ քնել: Ժամի 4-ին և 35 րոպէին Մեծ Արջի համաստեղութեան ստորին աստղերի միջև արեւելքից դէպի արեւմուտք մի վայր ընկնող ահագին աստղ տեսանք, որ վեց վայրկեան շարունակ ցոլում էր: Մի րոպէից յետոյ մի ուրիշ վայր ընկնող աստղ երևաց, քայք առաջինից անհամեմատ փոքր էր: Առաւօտեան 7 ժամին ամպերի ձեղքուածներէց պարզութեամբ կարողացանք որոշել ծովի ալիքները. այնուհետև օդապարիկն

ուղղեցինք դէպի հարաւ—արեւելք: Մօտ ժամի 12-ին մեր ներքեւ տեղանք երկիր խոյ մի քիչ անցնելուց յետոյ լսեցինք շոգեկապի սուլոցն ու ջների հաջոցը: Մօտ ժամին 5-ին օդապարիկը կորցրեց վերամբարձ ոյժն և սկսեց կամաց—կամաց ցած իջնել: Մենք էլ շուղեցինք նրա իջնելուն ղեկավարելու քանի որ միայն երկու փութ աւելորդ ծանրութիւն էր մնացել: Աւերջապէս յարմար վայրկեան ընտրեցինք և խարխալ դուրս դրեցինք, որ իտիյն կապա դեանից և կանգնեցրեց օդապարիկը»:

Օդապարիկը իջել էր Պսիովի նահանգի Սուլցա գիւղից 4 վերստ հեռու. իջնելու ժամանակ օդապարիկը ինչպէս և նրա մէջ եղած դորժիքները կատարելապէս անվնաս մնացին: Օդագնացները երկրագնաի մակերևոյթին մօտիկ բարեխառնութեան վերաբերեալ հետաքրքրական գիտողութիւններ են կատարել. մինչ երկրի վրայ ջերմաչափը ցոյց էր տալիս—4° 8', 1000 մետր բարձրութեան վրայ սնդիկը բարձրացել է մինչև +4°, նման երևոյթ մի քանի օր առաջ նկատել էին նաև Պափովսկի Կոստան—գինովեան գիտարանում, որտեղ թռուցիկների օդնութեամբ մթնալորտաբանական ինքնադիր դորժիքներով օդում փորձեր են կատարուել. երկրի վրայ ջերմաչափը մի քանի աստիճան գրօցել էր իջել էր, այն ինչ 200 մետր բարձրութեան վրայ բարձրացել էր մինչև +8°: Այս նոյն «Սվենսկէ» օդապարիկով վերոյիշեալ Փրէնկելը ուրիշ երկու օդագնացների հետ միասին ամառը մի բարեյաջող թռիչք էր կատարել Բալթիկ ծովի վրայով. Ստոհոլմից 14¹/₂ ժամուայ ընթացքում նրանք հասել են Իլմէն լճի ափերին:

Արհեստական կղզի.—Անգլիայում նորերո կազմուել է մի սկիզբներական ընկերութիւն, որի նպատակն է Ատլանտեան ուղիւնոսի մէջ, Լիզար հրուանդանից (Անգլիայի հարաւ—արեւմտեան ծայրը) 100 մղոն հեռաւորութեան վրայ դէպի արեւմուտք մի լողացող կայարան հիմնել: Այս արհեստական կղզին մի քանի նպատակների կժառայէ. այդտեղ կշինուի պոստ—հեռագրական կայարան, անցնող նաւերի կենսական մթերքներ կմատակարարէ՝ մի խօսքով Անգլիայի համար առաջաւոր կենտրոն կլինի Էլն և Նոր աշխարհի ծովային տահմանի վրայ: Այս նպատակի համար կշինուի մի երկաթեայ բարժա*, որ շղթաներով ամրացրած կլինի. Բարժայի մէջ 500 տօնն (30,000 փ.) ծանրութիւն կտեղաւորուի. նաւի նախակայմի վրայ կշինուի Մարկոնիի անթել

* Հողեմուկների վրայ ապրանք տեղափոխող կամ ընդունող նաւ:

հեռագիրն ընդունող ապաքարատ: Ուկրաինոսեան կայարանը օգ-
նութեան կգայ շատ նաւերի, որոնք այլ ևս ի զուր տեղ չատ-
ժամանակ չեն կորցնի՝ հրահանգներ ստանալու համար նաւահան-
գիստներ մտնելով: միևնոյն ժամանակ օգտակար կլինի նաև լրա-
գիրներէ համար, որովհետև կհաղորդէ նրանց նաւերի երթևեկու-
թեան, ճանապարհորդների թուի մասին, և ինչ Բացի սրանից նա
կարող է յարմար ազատարար վայր լինել: Կայարանը զօրեղ է-
լեքտրական լապտերներով կլուսաւորուի և շինուած լինելով
չընկղմուող նաւերի պէս, ոչ մառախուղից կվնասուի և ոչ էլ
փոթորիկներից: Բարձայի ջրի մէջ գտնուող մասը բաղկացած
կլինի 2500 ջրի համար անթափանցելի միջնապատերից, որոնք
կկազմուեն գատարկ տակառների շարքերից:

Մարկոնիի ձեռագիրը շահագործող ընկերութիւնը այս նոր
ընկերութեան հետ համաձայնութեան է եկել և անթել հեռա-
գրից օգտուելու համար նրանից կստանայ 50,000 բուրլի ամէն
տարի: Եթէ այս ձեռնարկութիւնը յաջողութեամբ վերջանայ,
այն ժամանակ մօտիկ ապագայում ուկրաինոսները կծածկուեն
սոյն տեսակ արհեստական կղզիների ցանցով:

Էլեկտրականութեան ազդեցութիւնը քնի վրայ. — Նորերս Ֆրան-
սիացի Ստեփան Լէ-Դիւի գիտնականը Փարիզի գիտութիւնների
ճեմարանում մի զեկուցում կարդաց այն փորձերի մասին, ո-
րոնք կատարուել են էլեքտրականութեան քնի վրայ ունեցած
ազդեցութիւնը որոշելու համար:

Գիտնականը կարողացաւ ապացուցանել, որ եթէ մարմնի
մէջ ինչպէս հարկն է էլեքտրական հոսանք ներս թողնուի, ար-
հեստական քուն առաջ կգայ, որ ոչնչով չի զանազանուի բնա-
կանից: Փորձերը դեռ ևս կենդանիների վրայ են կատարուել,
մի շան վրայ հետևեալ փորձն է եղել. գլխի վրայ մի տեղ, որ
առաջուց ածիլած էր, ի նկատի ունենալով բրդի էլեքտրակա-
նութեան համար վատ հաղորդիչ լինելը՝ դրին ձողիկ, որ մի
ծայրով միացած էր մարտկոցի հետ, իսկ մետաղալարի միւս
ծայրը դրին մէջքի վրայ: Հոսանքի ազդեցութեան տակ շունը
առաջ ջղաձգական շարժումներ էր անում և ապա համարեա
թէ բոլորովին դադարեց շնչելուց. բայց յետոյ շնչառութիւնը
կամաց-կամաց վերականգնեց. կենդանին հանդարտուեց և վեր-
ջապէս բնական խոր քնի մէջ ընկաւ, որ մօտ 2 ժամ տևեց:
Երբ հոսանքը կտրեցին, շունն իսկոյն դարթնեց, կանգնեց ոտ-
ների վրայ և սկսեց աշխուժանալ. պարզ էր, որ երկարատե

էլեքտրականութեան ազդեցութիւնը կենդանու մարմնի մէջ ոչ մի հիւանդոտ փոփոխութիւն առաջ չբերաւ:

Բանասահմանած օձերի կամաւոր քաղցածութիւնը.— Վաղուց յայտնի է, որ շատ օձեր, որոնք աչքի են ընկնում իրանց շատակերութեամբ, ազատութիւնից զրկուելով՝ յամառութեամբ հրաժարւում են ամէն կերակրից, բայց զարմանալի կերպով դիմանում են երկարատե քաղցածութեան, և երբ մարմնի քաշը սրոշեալ չափից պակասում է՝ սատկում են: Ժենեւցի Զօոտայի փորձերից երևում է, որ կենդանիները ընդհանրապէս, սովածութիւնից այն ժամանակ են սատկում, երբ սկզբնական ծանրութիւնից 40—50% պակասում է. սահայն Զօոտան փորձերը կատարել է տաքարիւն կենդանիների վրայ: Պելլեգրենի փորձերի համաձայն երբ օձերը բացարձակապէս քաղցած են մնում, այսինքն թէ՛ չոր և թէ՛ հեղուկ կերակուրներից իսպառ հրաժարւում են, այն ժամանակ մահը անխուսափելի է, եթէ սկզբնական քաշից 38% պակասում է. իսկ եթէ օձերը միմիայն չոր կերակրից են հրաժարւում, բայց ջուր խմում են, մահը վրայ է հասնում, երբ սկզբնական քաշից 43% կորչում է. վերջին դէպքում կեանքի երկարատեութիւնը երեք անգամ աւելի է: Մադագասկարի մի օձ, Պելլեգրենի ասելով, չորս տարուց աւելի սոված մնաց: Ճափոնիայից 1899 թ.-ի նոյեմբերի 17-ին Փարիզի դազանանոց բերին մի մեծ օձ, որի երկարութիւնն էր 6 մետր և 45 սանտիմ. երկու տարի, հինգ ամիս և երեք օր տեղ կամաւոր և յամառ քաղցածութիւնից յետոյ նա սատկեց 1902 թ. ապրիլի 20-ին. այս ժամանակ նրա սկզբնական ծանրութիւնը 75 կիլօգրամից իջաւ մինչև 27: Ի դուր էին նրան տալիս գառ, նապաստակ, սագ, բագ, հաւ. նա ջարդում էր նրանց իւր ուժեղ օղակներով, բայց ամենևին չէր ուտում: Օձը քիչ—քիչ թուլացաւ, նրա փայլուն դոյնը սկսեց աղօտանալ, իսկ ծաւալը փոքրացաւ: 1902 թուի սկզբին նրանից միայն ոսկոր ու կաշի էր մնացել. նա այնուհետեւ կատարեալ անզգայութեան մէջ ընկաւ և կուչ եկած պառկեց վանդակի մի անկիւնում: Մի քանի անգամ փորձեցին նրան զօռով կերակրել, կոկորդի մէջ ձուեր դրեցին, բայց արդէն բանը բանից անցել էր: Աւելի յարմար ժամանակին զօրով կերակրեցին Նիւ-Ծօրիկ կենդանաբանական պարտիզում մի վիթխարի օձ, 8 մետր և 90 սանտիմետր երկարութեամբ. սա էլ յամառութեամբ հրաժարւում էր բոլոր կերակուրներից: Իննը ծառայողներ օձին (որ կուչւում էր պիտօն) դուրս բերին վանդակից և ամուր բռնած պահում էին, չթողնելով որ և է շարժում անել: Ծառայողներից

մէկը պիտօնի բերանը զօռով բաց արեց, իսկ մի ուրիշը զգուշութեամբ փայտով օձի կողորդն էր տանում մանր կենդանիներ, իբրև կերակուր. պիտօնը տակալուած եղաւ համայ ակամայ երկու ճագար և երեք ծովային խող կուլ տալ, թէպէտ անշափ ջանք էր թափում ծառայողների ձեռքից ազատուելու, որոնք զժուարութեամբ էին պահում նրան:

Ծովային վամպիր որսար.— Հիւսիսային Ամերիկայի արևելեան ափերի մօտ ծովեզրեայ բնակիչները որսում են ծովային վամպիր կամ պատանաձուկ կոչուած տափաձուկը, որի կենցաղավարութիւնը և առանձնատկութիւնները դեռ ևս կատարելապէս ուսումնասիրուած չեն: Այս զարմանալի ձուկը վիթխարի մեծութիւն և աճագին ծանրութիւն ունի. լողակի մի ծայրից մինչև միւսը երկարութիւնը 6 մետր է, երբեմն էլ մինչև 10 մետր: Բերանից մինչև պոչի հիմքը երկարութիւնը 4 մետրից աւելի է, իսկ պոչի երկարութիւնը հասնում է 24 $\frac{1}{2}$ —3 մետրի: Նիթէ որս յիսոյ աւելացնենք և այն, որ տափաձուկը մօտ 1 $\frac{1}{2}$ մետր հաստութիւն ունի, այն ժամանակ զիւրին է հասկանալ, թէ ինչպէս այս հրէշը մօտաւորապէս 2,200 կիլօգրամ ծանրութիւն է ունենում: Գլխի վրայ աչքերի մօտ երկու պողպաձէ շօշափուկներ ունի նա: որոնցով սատանայի է նմանում: Այս շօշափուկները մի մի մետր երկարութիւն ունին, անընդհատ շարժութեան մէջ են, ամէն մի շարժումով առարկայ կատաղութեամբ բռնում են և ձգում ձկան հոկայական բերանը, որտեղ հեշտութեամբ մի մարդ կտեղաւորուի: Ծովային վամպիր որսալու ժամանակ վտանգներ կարող են պատահել. այս ուժեղ և մեծ կենդանին ջրից դուրս թռչելիս հեշտութեամբ կարող է նաւակներ շուռ տալ կամ մեծ ջրապտոյտների մէջ գցել, որոնք գոյանում են, երբ նա ուժգնութեամբ ջրի մէջն է ընկնում: Ուստի որսորդները վամպիրներ որսալու համար առանձին փետակ, յատկապէս այս նպատակի համար պատրաստած, նաւակներ են գործածում, որոնց ծայրերից օգով լի ցինկի բեզերուարներ կան կախ. զէնքերից վերցնում են իրանց հետ հարպուն, երկար լոճ և շատ խոշոր դանակներ: Լէնց որ ջրի տակը տափաձուկի ու պատկերը յայտնւում է, իսկոյն նետում են հարպունը, որ շատ խորը մտնում է նրա մարմնի մէջ: Կենդանին վտանգից ազատուելու համար արագութեամբ լողում է դէպի բաց ծովը, իւր հետ քաշ տալով նաւակն ու որսորդներին երբեմն մի քանի վերստ հեռաւորութեան վրայ. նա աշխատում է նաւակը ջրի

տակը տանել կամ շուռ տալ, բայց ի դուրս ապա մոլեղնութեամբ ջրից շատ բարձր է թռչում և հէնց այս վայրկեանին նրա բանը վերջանում է. շորս կողմից դանակներ են խրում նրա մարմնի մէջ: Երկար կռուից, վէրքերից և արևնաքամ լինելուց բոլորովին ուժասուլառ եղած և թուլացած տափածուկը վայր է ընկնում ջրի մէջ. ապա նրան հանում են ծովափը:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀԵՐԲՈՒՄՆ.

Մայր Աթոսից օրդան «Արարատ» ամսագրի 1901 թ. համարում մի պաշտօնական գրութիւն էր գետեղուած իրրե հրահանգ երեցփոխանների համար: Հրահանգ հրատարակելու աւելիքը եղել է իմ 1901 թ. Մայիսի 23-ի № 17 Տիփսիսի Հայոց Կոնսիստորիային ուղղած գրութիւնս, որոյ մասին յիշատակութիւն անգամ չկայ: Տիփսիսի Կոնսիստորիայն մեղադրում է ինձ, որ ես Մոպսայի եկեղ. մի միաբան քահանայի համար 130 ռբլ. մի շուրջառ եմ կարել, իսկ միւս միաբանի համար որպէս թէ զլացել եմ 12 ռբլ. ծախսել: Տիփսիսի Կոնսիստորիայն, հիմնուելով Նիկիոյ և սուրբ Սահակի ժողովների կանոնների վրայ՝ հետեցնում է, որ ես իրրե երեցփոխան յայտնի ծախսեր անելու համար պիտի հրահանգուէի յիշեալ ժողովների կանոններով: Այն յենարանը, որի վրայ հաստատուած են Կոնսիստորիայի եղբակացութիւնները, խախտւա է բոլորովին և իսկապէս յենարան չէ այլ ես: Կոնսիստորիային յայտնի է, որ պատմական ընթացքով յիշեալ ժողովների կանոններին փոխարինել են նոր կանոններ. Կոնսիստորիայն քաջ գիտէ — վերե յիշած ժողովների կանոններն ամփոփուած են վերջին ժամանակներս հրատարակուած կանոնների մէջ, որը «Աշխէնէ» է կոչուում, որի կանոնների կատարումը նոյն Կոնսիստորիայն ի պահանջել հարկին զէնք է ընդունում՝ խստիւ պահանջելով երեցփոխաններիցս նրա իրադործումը, և որից նա ինքը հետեւորար խուսափելու իրաւունք